

במו באגדות

איור: נעמה בנוימן

ויונגיאני, יש אדלריאני / ופרודיאני, לכל אחד שיטה שונה / אך כל אחד גם משוכנע / ששיטתו היא היחידה / אשר תציל את הילדה. "זכינתיים לא טרים ממיטתה שבעת הגמדים האוהבים: הם שרו לה בקול ערב / שירים יפים, נוגעים ללב / וכל העת הם בחנוה / האם התחילה קצת לנוע? / אם צל חיוך לה, לקטנה? / אם מבטה קצת השתנה".

הגמדים מתייחסים אל שלגייה כאל בת אוהבה, אך הם בעצמם נראים ילדים ליד רמותה הארוכה. באופן זה מצליחה בנוימן, בעדינות וכוהירות, לייחס את השקר עה בריכאון הן לילדים והן למבוגרים. בשני המקרים יש לילדים תפקיד: בין אם הם שראגים וממתינים ובין אם הם עצי מם ששוקעים בתרדמה פקוחת עיניים (כך ציירה את שלגייה נעמה בנוימן).

לילדים יהודים אלה, כלומר לגמדים של בנוימן, לוקח הרבה זמן להבין ששום בעל מקצוע לא יעזור לשלגייה: בסוף, כאשר הולכים להם הפסיכולוגים והרפלקסולר גים, מומחי היוגה והדייקור, איש ההיפנר זה והרבנים, עושים הגמדים מועצה: "הן רק בגלל אותם מומחים / הפכנו להיות נכים, / אכר לנו הביטחון / איך לטפל בה אל נכון. // ואחר כך הם שוחחו, / קצת נאנחו, קצת התווכחו / אבל סימו כהחל"טה / שלא יזמינו מעתה / שום יועצים למחלתה. / הם יטפלו בילדתם / פשוט לפי הבנתם".

ואכן, כמו באגדות (וכמו בהרבה ספרי ילדים), האהבה מנצחת. יום אחד שלגייה פשוט מתעוררת, הגמדים יודעים להסי ביד מדוע: "הן לא הסכמנו שתמות. וכל אחד הרי יודע שלא יכולנו בלעדיה". והנסיך, שמדי פעם מגיע לכרוק מה נשי מע, מוצא אותה ערה ומחייכת והחתונה לא מאחרת לבוא.

הסיפור הזה מיועד לכל מיני גילים, אך בגלל ארוכה, המלים הקשות שבו וה ביקורת החברתית שלו, לא הייתי מציעה אותו לבני שש ומטה. בגלל חזותו, אני חוששת שיהיו כמה וכמה אנשים שיקנו אותו רווקא לקטנים, מתוך ציפייה שלפ ניהם עוד עיבוד חביב לשלגייה.

בחיפוזן / מעט משקה ומנת מזון, / אחד פתח את החלון, / אחד ורה שם מי קולן, / אחד כיסה, / אחד עיסה, / אחד בישל לה קצת רייסה...".

כאשר שום רבד לא עוזר, מתחיל שלב מתן הדיאגנוזה שמגותך כאן מאוד: "עכשיו היה ברור כל כך, שזהו חולי מסוכן, ברור היה לכל בר דעת / כי זו איננה סתם שפעת, / גם לא חצבת, לא אדמת, / זו מין תרדמת מתקרמת".

שורה ארוכה של רופאים ואסכולות מני סה את כוחה בטיפול בשלגייה: אפילו רופאו של הנשיא מוואשינגטון רייסי מגיע, וטועה גם הוא באבחון. בנוימן לא חוסכת ביקורת גם מהפסיכולוגים שמגיי עים לבדוק את הגרדמת: "יש רוג'ריאני /

אליהם, הוא כמוכן, עיבוד למעשייה של האחים גרים (שאורכה במקור עמוד אחד) והוא מתחיל מרגע השקיעה הפתאומית של שלגייה:

"היה זה שם / הרחק מכאן / כיצר של עצי פקן. / כבוקר עוד חייכה שלגייה / כבוקר עוד פרוחה שקרייה, / אבל בערב נעלמו החיוכים / והעצים עמדו קרחים, / ללא פרחים. // איש לא הבין / מה שם היה, / מה זה היה לשלגייה, / מי זה נגע בה, / מי זה פגע בה, / מי זה נסך / כזו תוגה בה".

עכשיו מתחילים ניסיונות אין קץ לזה עיר את שלגייה ששוכבת לה חסרת הכ"רה במיטה. תחילה מנסים הגמדים את שלל התרופות הביתיות: "אחד הביא

שאולי, אולי, השלגייה הזאת לא תתערר עם נשיקת נסיך.

בסופו של רבר, בנוימן כהרה לסיים את הסיפור בניצחונה של האהבה, אבל שלא כמו במעשייה המקורית, האהבה שמעירה לבסוף את שלגייה היא אהבתם המסורה של הגמדים, ולא זו המודמנת של הנסיך.

הרבה שימושים תרפויטיים נעשו במ עשיות, החל בברונו בטלהיים ("קסמן של אגרות") - חסיד המעשייה העידומה ללא עיבורים וריכוכים - וכלה באיךספור עיר כודים פסיכולוגיסטיים שמרגישים עניין רגשי כזה או אחר. "שלגייה ואהבת הגמדים", שעל כריכתו רואים שבעה גמדים חמודים ושמוחים, איש רמוי פרויד רוכן

שלגייה ואהבת הגמדים

חנית בנוימן. איורים: נעמה בנוימן. הוצאת דביר, 48 עמ' לא מסוספרים, 39 שקלים

יעל דר

תרבות שלנו אנתנו מקצים מעט מאוד מקום לריכאון. זה סטטי מרי ומייאש, והרבה פחות סקסי מהגורו רוטים הוורבליים ומלאי העוז שמככבים כלי סוף בסרטים וברומנים ובסדרות הטלוויזיה.

ככל שהרבר נוגע לספרות ילדים ונר ער, ריכאון הוא כמעט בחוקת טאבו. קשה מאוד למבוגרים לחשוף את הסדר הזה לפני ילדים ומתבגרים: זה עלול להפחיד אותם, לייאש, וגם להחליש את הדימוי החזק והעמיד שיש למבוגרים בקרב אלה שעדיין תלויים בהם. וכך, כבר מגיל צעיר לומדים הילדים שריכאון ומחלות מתמשכות הם רברים שלא מרברים עליהם.

תגית בנוימן, פסיכולוגית וסופרת, נר תנת בספרה החדש ביטוי ולגיטימציה לריכאון בהקשר של אחד מנכסי צאן הברזל של תרבות הילד: המעשייה על שלגייה. החזות הנעימה של הספר - הירד זים מצוינים (תופעה נרירה בימים אלה), איורים צבעוניים, הזמור ואין סאטירה - משמשת בספרה זה רקע לחזיה כלל לא קלה לעיכול. העימות בין שתי הקיצונו ית - רהיטות ותנופה שיוצרים המשקל והזריחה ומערכת הציפיות מסיפור מוכר, לעומת תרדמה מתמשכת מאוד (כארכ עים עמדים תמימים) - הוא כחו של הספר והוא למעשה המסר שלו. הריכאון המתמשך של שלגייה נוכח כאן בתוך העולם התוסט מסביב.

עוד שני ניגודים מועמדים כאן זה מול זה: מעשיות, שתמיד יודעות כיצד להסי תיים באושר ועושר, לעומת הסיפור הזה, שכל ששוקעים בקריאתו עולה החשש